

เอกสารประกอบการเรียน

วิชาปฏิบัติศิลป์6 ศ.23205 ประติมากรรมดินเผา

เล่มที่ 1 เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่3

นายอำนาจ ประทุมทาน

โรงเรียนพระแท่นดงรังวิทยาการ

คำนำ

ตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2545 มาตรา 24 ได้ให้ความสำคัญของการจัดการศึกษาว่า การจัดการศึกษาให้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น โดยให้มีความสมดุลระหว่างความรู้และคุณธรรม รวมทั้งควรให้เกิดการเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา โดยจัดสภาพแวดล้อมและสื่อการเรียนรู้ที่อำนวยความสะดวกการเรียนรู้จึงเกิดการพัฒนาเอกสารประกอบการเรียนเรื่องประติมากรรมดินเผา รายวิชาปฏิบัติศิลป์ 6 รหัสวิชา ศ.23205 ซึ่งประกอบด้วยเอกสาร ประกอบการเรียนทั้งหมด 8 เล่ม

ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารประกอบการเรียน เล่มที่ 1 เรื่อง แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน ช่วยให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรได้เป็นอย่างดี

อำนาจ ประทุมทาน

ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
ขั้นตอนการศึกษาเอกสารประกอบการเรียน	ค
คำแนะนำสำหรับครู	ง
คำแนะนำสำหรับนักเรียน	จ
สาระสำคัญ	1
แบบทดสอบก่อนเรียน	2
กระบวนการเรียนรู้	5
แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น	5
ภูมิปัญญาในท้องถิ่น	8
การทำอิฐมอญตำบลพระแท่น	10
ความสัมพันธ์ประติมากรรมกับการทำอิฐมอญ	17
กิจกรรมที่ 1	19
กิจกรรมที่ 2	20
กิจกรรมที่ 3	21
แบบทดสอบหลังเรียน	22
เฉลยกิจกรรมที่ 1	25
เฉลยกิจกรรมที่ 2	26

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
เฉลยกิจกรรมที่ 3	27
เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน	28
บรรณานุกรม	29

ขั้นตอนการศึกษาเอกสารประกอบการเรียน

อ่านคำชี้แจง คำแนะนำ

ศึกษาระสาระสำคัญ ผลการเรียนรู้

ทำแบบทดสอบก่อนเรียน

ศึกษาเนื้อหา ทำกิจกรรม

ทำแบบทดสอบหลังเรียน

คำแนะนำสำหรับครู

1. ก่อนใช้เอกสารประกอบการเรียน ควรศึกษาคู่มือในการใช้ให้เข้าใจ
2. ศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ คุณลักษณะอันถึงประสงค์
สาระ การเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ตลอดจนแหล่งเรียนรู้ในเอกสาร
ประกอบการเรียนแต่ละเล่ม ให้เข้าใจอย่างชัดเจน
3. ครูควรเตรียมเอกสารประกอบการเรียน ตลอดจนอุปกรณ์ต่างๆ ให้ครบถ้วน
4. ก่อนสอนครูควรชี้แจงบทบาทและหน้าที่ของผู้เรียน และกำหนดข้อตกลงร่วมกันให้นักเรียนทำ
แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น จำนวน 30 ข้อ และ
ในแต่ละเล่มเอกสารประกอบการเรียน ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน จำนวน 10 ข้อ
เพื่อวัดความรู้พื้นฐานของนักเรียน
5. แจ้งผลการเรียนรู้ในเอกสารประกอบการเรียน ให้นักเรียนทราบ
6. แจกเอกสารประกอบการเรียนให้นักเรียนศึกษา และแนะวิธีใช้เอกสารประกอบการเรียนเพื่อ
นักเรียนจะได้ปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง
7. ขณะที่ประกอบกิจกรรม ครูควรเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำแก่กลุ่มที่มีปัญหา กระตุ้นให้
นักเรียนในแต่ละกลุ่มดูแลช่วยเหลือกันภายในกลุ่ม เพื่อผลสำเร็จของตนเองและกลุ่มของตน
8. ประเมินผลด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จากการปฏิบัติกิจกรรมระหว่าง
เรียน เพื่อนำไปสรุปผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
9. ระหว่างปฏิบัติการสอนควรสอดแทรกคุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ให้กับนักเรียน
10. เมื่อนักเรียนเรียนรู้จากเอกสารประกอบการเรียนจบแล้ว ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน
ในแต่ละเล่มของเอกสารประกอบการเรียน จำนวน 10 ข้อ และเมื่อนักเรียนเรียนจบครบแล้ว ให้นักเรียนทำแบบทดสอบ
วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ประติมากรรมดินเผาจำนวน 30 ข้อ เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจ แล้วนำผลการทดสอบก่อน
เรียนและหลังเรียนมา เปรียบเทียบเพื่อทราบผลการพัฒนา

คำแนะนำสำหรับนักเรียน

อ่านคำแนะนำสำหรับนักเรียนและบทบาทของนักเรียนให้เข้าใจก่อนลงมือศึกษาเอกสารประกอบการเรียน

1. ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ประติมากรรมดินเผา จำนวน 30 ข้อ เพื่อประเมินความรู้พื้นฐานของตนเอง และทำแบบทดสอบก่อนเรียนในเอกสารประกอบการเรียนแต่ละเล่ม ชุดละ 10 ข้อ
2. ควรศึกษาตามขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยเอกสารประกอบการเรียน
3. ศึกษาบัตรเนื้อหาด้วยความตั้งใจ ร่วมแสดงความคิดเห็น อธิบาย ชักถามกันภายในกลุ่ม หากไม่เข้าใจให้สอบถามครูผู้สอน
4. ขณะประกอบกิจกรรมกับเพื่อนร่วมกลุ่มต้องทำด้วยความตั้งใจ และฝึกปฏิบัติอย่างเต็มกำลังความสามารถของตนเอง
5. เนื่องจากการเรียนโดยใช้เอกสารประกอบการเรียน มีเวลาจำกัด นักเรียนต้องวางแผนในการทำงานเพื่อให้งานเสร็จภายในเวลาที่กำหนด
6. หลังจากเรียนเอกสารประกอบการเรียน ในแต่ละเล่มจบให้ทำแบบทดสอบหลังเรียน จำนวน 10 ข้อ และเมื่อเรียนจบทุกเล่ม ให้ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ประติมากรรมดินเผา จำนวน 30 ข้อ
7. เมื่อนักเรียนศึกษาเอกสารประกอบการเรียนเรียบร้อยแล้ว ให้เก็บใส่ซองส่งคืนครูด้วยความเรียบร้อย
8. ขณะทำแบบทดสอบก่อนเรียน แบบทดสอบหลังเรียน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต้องทำด้วยความซื่อสัตย์ ไม่ดูเพื่อน
9. หากนักเรียนเรียนไม่ทันหรือเรียนยังไม่เข้าใจ ให้รับเอกสารประกอบการเรียน ไปศึกษาเพิ่มเติมนอกเวลาเรียนเพื่อให้เข้าใจมากขึ้น

สาระสำคัญ

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องการทำอิฐมอญ
ที่มีความสัมพันธ์และความเกี่ยวข้องกับประติมากรรม

ผลการเรียนรู้

- นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น และภูมิปัญญา
ท้องถิ่นการทำอิฐมอญ
- นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำอิฐมอญ ที่มี
ความสัมพันธ์และความเกี่ยวข้องกับประติมากรรม

แบบทดสอบก่อนเรียน

เรื่อง แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

คำสั่ง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษรหน้าคำตอบข้อที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว (10 คะแนน)

1. ข้อใดอธิบายความหมายแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นได้ดีที่สุด
 - ก. แหล่งความรู้ที่ทันสมัยในท้องถิ่น
 - ข. แหล่งที่ให้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ในการดำรงวิถีชีวิตในท้องถิ่น
 - ค. แหล่งข้อมูลความรู้เก่าที่ปรับปรุงใหม่ในท้องถิ่น
 - ง. แหล่งข้อมูลนอกชั้นเรียน
2. อาชีพใดที่นักเรียนพบได้ในชุมชนของนักเรียน
 - ก. การทำเครื่องเบญจรงค์
 - ข. การปั้นโอ่ง
 - ค. กาทำเสาโรมัน
 - ง. กาทำอิฐมอญ
3. ข้อใดไม่ใช่วิธีการสร้างงานประติมากรรม
 - ก. ช่างเขียนรูปฝาผนังวัดพระแท่น
 - ข. ช่างปั้นปูนที่วัด
 - ค. การหล่อแบบศาลพระภูมิ
 - ง. ช่างแกะสลักลวดลายประตู
4. ข้อใดอธิบายความหมายภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ดีที่สุด
 - ก. การรวมความรู้ในท้องถิ่น
 - ข. องค์ความรู้ความสามารถประจำท้องถิ่น
 - ค. องค์ความรู้ความสามารถของชุมชนที่สั่งสมสืบทอดกันมานาน
 - ง. ความคิดหรือคำขวัญของหมู่บ้าน

5. ข้อใดเป็นโบราณสถานในชุมชนพระแท่น
 - ก. เตาเผาที่หมู่บ้านหมอสอ
 - ข. ปราสาทเมืองสิงห์
 - ค. วัดพระแท่น
 - ง. สะพานข้ามแม่น้ำแคว
6. ประติมากรรมใดนักเรียนคิดว่ามีคุณค่ามากที่สุด
 - ก. รูปปั้นรูปโดราเอมอน
 - ข. รูปปั้นกระต่ายตุ๊กตาอมสิน
 - ค. รูปหล่อปูนปลาสเตอร์ที่มีจำหน่ายตามตลาดนัด
 - ง. รูปปั้นพระพุทธรูป
7. ถ้านักเรียนจะศึกษาเครื่องใช้พื้นเมืองของพระแท่นนักเรียนจะศึกษาได้ที่
 - ก. หมู่บ้านในชุมชนพระแท่น
 - ข. เทศบาลหรืออบต.พระแท่น
 - ค. พิพิธภัณฑ์วัดพระแท่น
 - ง. ห้องสารสนเทศที่โรงเรียน
8. ดินเหนียวจากแหล่งใดเหมาะสำหรับการทำอิฐมอญ
 - ก. ดินจากภูเขา
 - ข. ดินจากท้องนาหรือดินเลนจากแม่น้ำ
 - ค. ดินจากการทำไร่
 - ง. ดินจากสวนผลไม้
9. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างการทำอิฐมอญ กับงานประติมากรรม
 - ก. การเลือกใช้วัสดุที่คล้ายกัน
 - ข. ต้องใช้แม่พิมพ์
 - ค. สามารถผลิตผลงานจากแม่พิมพ์
 - ง. ต้องใช้ต้นทุนการผลิตที่สูง
10. อิฐมอญบางครั้งชาวบ้านเรียกว่าอะไร
 - ก. อิฐแดง
 - ข. อิฐบล็อก
 - ค. อิฐมวลเบา
 - ง. อิฐทนไฟ

กระดาษคำตอบ แบบทดสอบก่อนเรียน

เรื่อง แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

โรงเรียน _____ การวัดผล _____

ชื่อ _____ เลขที่ _____

ชื่อโรงเรียน _____ ชื่อครู _____

ชื่อผู้สอบ _____ ชื่อผู้ตรวจ _____

TABLE DISAB CO TA CO TA CO TA CO TA CO TA CO TA CO

วันที่ _____ เวลา _____

ชื่อ _____ เลขที่ _____

ชื่อโรงเรียน _____ ชื่อครู _____

ชื่อผู้สอบ _____ ชื่อผู้ตรวจ _____

ใบความรู้ เรื่องแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น

คำสั่งให้นักเรียนศึกษาความรู้จากใบงาน เรื่องแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น

จุดประสงค์การเรียนรู้ - นักเรียนสามารถอธิบายแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นได้

- นักเรียนสามารถอธิบายภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องการทำอิฐมอญได้

- นักเรียนอธิบายความสัมพันธ์ภูมิปัญญาชาวบ้านเรื่องการทำอิฐมอญที่เกี่ยวข้องกับประติมากรรมได้

แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น

ชุมชนคือแหล่งศูนย์รวมของคนในสังคมที่มีการพบปะร่วมทำกิจกรรมของคนในสังคมในชุมชนต่างๆ มีภูมิปัญญาอยู่หลายด้านและบางแห่งเคยเป็นสถานที่ที่มีความเจริญก้าวหน้าความเจริญรุ่งเรืองมาก่อน จึงมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์มากมายที่สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่ชนรุ่นหลัง ได้ศึกษาค้นคว้าทางประวัติศาสตร์ สามารถเป็นแหล่งการเรียนรู้ได้ดี

เราสามารถจำแนกแหล่งเรียนรู้ตามลักษณะได้ดังนี้

1. แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน
2. แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น

โรงเรียนพระแท่นดงรังวิทยาการ เป็นแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ในโรงเรียน ตั้งอยู่ในแหล่งชุมชนที่มีอาชีพส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรม ปลูกพืชเศรษฐกิจเช่นอ้อย ทำนาข้าว และพืชไร่

อาคารเรียนโรงเรียนพระแท่นดงรังวิทยาการ อ.ท่ามะกา จ. กาญจนบุรี

นอกจากนี้ยังมีอาชีพดั้งเดิมในท้องถิ่นที่ทำสืบต่อกันมา เช่นการทำอิฐมอญ ผู้สืบทอดการทำปูนปั้น หน้าบันโบสถ์ การหล่อทำศาลพระภูมิ ด้วยอาชีพดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับศิลปกรรมคือกระบวนการสร้างงานประติมากรรม ที่ใช้รูปแบบ กลวิธีการสร้างงาน โดยการปั้นและการหล่อ

การทำอิฐมอญตำบลพระแท่นอ.ท่ามะกา จ.กาญจนบุรี การทำศาลพระภูมิ ตำบลพระแท่น อ.ท่ามะกา จ.กาญจนบุรี

แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น คือแหล่งที่ให้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ในการดำรงวิถีชีวิต ในหลายๆด้าน เช่นการเมือง การปกครอง ขนบธรรมเนียม ประเพณีที่สืบทอดกันต่อมา หรือแม้แต่โบราณสถานที่มีคุณค่า วัตถุและจิตใจที่ให้ความสำคัญด้านประวัติศาสตร์ แหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่สำคัญในตำบลพระแท่นดงรัง

พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านพระแท่นดงรังวัดพระแท่นดงรังวรวิหาร ตำบลพระแท่น อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี

พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านพระแท่นดงรัง วัดพระแท่นดงรัง อ.ท่ามะกา จ.กาญจนบุรี

พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านพระแท่นดงรัง เป็นพิพิธภัณฑ์ที่รวบรวมเครื่องใช้สิ่งของของชาวบ้านที่ใช้กันอยู่ในชีวิตประจำวัน เช่นเครื่องใช้ภายในครัวเรือน เช่น โต๊ะเครื่องแป้ง ตู้ใส่เสื้อผ้า ตะกร้า โอ่ง ไห ถ้วย ชาม เครื่องมือจับสัตว์น้ำ เช่น ลอบ ไซ แห อวน เบ็ดตกปลา เครื่องมือจับปลาไหล เครื่องมือจับสัตว์เช่น แย้ นกคุ้ม เครื่องมือหาหินทางด้านเกษตรกรรม ซึ่งวัตถุที่แสดงอยู่ในพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านพระแท่นดงรัง ได้บอกประวัติความเป็นมาวิถีการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน ว่ามีการเป็นอยู่อย่างไรและยังส่งผลต่อวัฒนธรรม ประเพณีในด้านต่างๆที่สืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน

โบราณสถานที่สำคัญของตำบลพระแท่นอีกแห่งหนึ่งคือ เตาเผาโบราณบ้านหมอสอ ซึ่งกรมศิลปากรได้มาสืบค้น และได้สรุปความเห็นว่าเป็นเตาเผาโบราณนี้มีอายุราว 200-300 ปี เตาเผาไม่ใช่เตาเผาภาชนะวัตถุดินเผาแต่เป็นเตาเผาปูนขาว เมื่อเผาเสร็จแล้วก็ล่องเรือส่งไปตามลำคลองเตาเผาโบราณแห่งนี้ ตั้งอยู่ในพื้นที่ของชาวไทยทรงดำ ของหมู่บ้านหมอสอ ซึ่งเป็นชาวไทยทรงดำมีวิถีชีวิตขนบธรรมเนียมไม่แตกต่างกับชาวไทยทรงดำในกลุ่มอื่นๆ

เตาเผาโบราณบ้านหมอสอ ต.พระแท่น อ.ท่ามะกา จ.กาญจนบุรี

ความหมายภูมิปัญญา

ภูมิปัญญา หรือ Wisdom หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ความเชื่อ ที่นำมาไปสู่การปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาของมนุษย์ หรือ ภูมิปัญญา คือ พื้นความรู้ของปวงชนในสังคมนั้น ๆ และปวงชนในสังคมยอมรับรู้ เชื่อถือ เข้าใจ ร่วมกัน เรียกว่า ภูมิปัญญา

ภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น (Folk Wisdom)

ได้มีความหมายดังนี้ **กระทรวงศึกษาธิการ (2554 : 2)**หมายถึง ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนเราผ่านกระบวนการศึกษา สังเกตคิดวิเคราะห์จนเกิดปัญญา และตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลาย ๆ เรื่อง ความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยออกมาเป็นศาสตร์เฉพาะสาขาวิชาต่าง ๆ อาจกล่าวได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการ และการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคนเรา ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ที่มีอยู่ทั่วไปในสังคม ชุมชนและในการตัวของผู้อยู่เอง หากมีการสืบค้นหาเพื่อศึกษา และนำมาใช้ ก็จะเป็นที่รู้จักกันเกิดการยอมรับ ถ่ายทอด และพัฒนาไปสู่คนรุ่นใหม่ตามยุคตามสมัยได้

ศักดิ์ชัย เกียรตินาคินทร์ (2542 : 2) ได้ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ องค์ความรู้ความสามารถของชุมชนที่สั่งสมสืบทอดกันมานาน เป็นความจริงแท้ของชุมชนเป็นศักยภาพที่จะใช้แก้ปัญหา จัดการปรับตัว เรียนรู้ และถ่ายทอดสู่คนรุ่นใหม่ เพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข เป็นแก่นของชุมชนที่จรรโลง ความเป็นชาติให้อยู่รอดจากทุกภัยพิบัติทั้งปวง

จากการศึกษาความหมายและแนวคิดข้างต้น พอสรุปได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ความรู้ความสามารถในการดำเนินชีวิตอยู่ในพื้นที่นั้น ๆ โดยใช้สติปัญญาสั่งสมความรู้อย่างแพร่หลาย ผสมผสานความกลมกลืนระหว่างศาสนา สภาพภูมิอากาศ สภาพแวดล้อมการประกอบอาชีพ และกระบวนการเหล่านี้มาจนหลายชั่วคนซึ่งจะเป็นวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ นั้น เกิดจากการเรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์เป็นระยะเวลายาวนาน โดยอาศัยภูมิปัญญาที่มีอยู่มาใช้ในการตั้งถิ่นฐาน การประกอบอาชีพ การปรับตัวและแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต จนเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของธรรมชาติและสังคม

ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำอิฐมอญ

ตั้งแต่ชาวมอญได้อพยพมาลงหลักปักหลักที่ฐานบนผืนแผ่นดินไทยแล้ว ก็ยังคงประกอบอาชีพตามเดิมที่ตนถนัด มาตั้งแต่ครั้งอาศัยอยู่ในบ้านเมืองของซึ่งอาชีพหลักของชาวมอญก็คือ ทำนาทำไร่ ค้าขาย เข้ารับราชการ และ การทำเครื่องปั้นดินเผา รวมทั้งการทำอิฐ ซึ่งเป็นอาชีพที่ชาวมอญได้ทำมานานแล้ว และ มีความชำนาญมาตั้งแต่ในบ้านเมืองเดิมของตน นับเป็นอาชีพเสริมสำหรับบางครอบครัวยามหน้าแล้งที่ว่างเว้นการทำนา

การดำรงชีวิตของชาวมอญ นอกจากทำนาแล้วยังทำอิฐมอญเป็นอาชีพที่ทำต่อเนื่องกันมายาวนาน

การทำอิฐมอญในท้องถิ่นตำบลพระแท่น

ในท้องถิ่นตำบลพระแท่น อำเภอดงมะดะกา จังหวัดกาญจนบุรี เป็นชุมชนซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะทำการเกษตรกรรม โดยการปลูกพืชหลักได้แก่การทำไร่อ้อย การทำนา การทำประมงน้ำจืด และอาชีพทำสืบทอดกันมานานที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นได้แก่การทำอิฐมอญหรือ อิฐแดง ซึ่งทำเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน มีการถ่ายทอดองค์ความรู้จากรุ่นปู่ ย่า ตายายถึงลูกหลาน และนอกจากนี้ในตำบลใกล้เคียงก็ทำอาชีพอิฐมอญอีกหลายครัวเรือน การทำอิฐมอญเริ่มจาก บรรทุกดินเลนที่ขุด ขึ้นมาจากแม่น้ำหรือดินในท้องถิ่น ภาษาคนทำอิฐเรียกว่าทำดิน

ภาพจาก <http://www.matichon.co.th>

เรือบรรทุกดินจากแม่น้ำลำคลองเพื่อนำไปทำอิฐมอญ

นอกจากนี้แล้วดินบางส่วนอาจนำมาจากบริเวณจังหวัดใกล้เคียงที่มี พื้นที่การทำนา จำนวนมากหรือเรียกว่าดินนา ซึ่งดินนานี้จะมีสีดำเพราะมีอินทรีย์วัตถุมาก การขนส่งรถโดยบรรทุก

กองดินเหนียวที่ได้มาจากดินนา จะมีลักษณะสีดำเพราะมีอินทรีย์วัตถุในดินอยู่มาก

โกยดินเลน ออกรถ หรือเรือที่บรรทุกดิน ไปใส่ ในบ่อ ผสมดินเรียกว่า หลุมดิน แล้วเอาแกลบใส่ ผสม ใช้เท้ายำให้เข้าเป็นเนื้อเดียวกันเรียกว่า ย่ำดิน เมื่อได้ที่แล้วจึงโกยดินดังกล่าวไปเก็บไว้ในบ่อพักดิน เพื่อผึ่งดินให้หมาด ใช้เวลาประมาณ ๑๒ ชั่วโมง แล้วโกยดินขึ้นรถเข็นนำไปยังลาน แล้วเทดินไว้บนลาน กลางแจ้ง

ใช้ผ้าพลาสติกคลุมดินในระหว่างการหมักดินและเตรียมนำดินไปใช้

โรยขี้เถ้ากลบในแม่พิมพ์เพื่อไม่ให้ดินติดแม่พิมพ์

ใส่ดินเหนียวลงในแม่พิมพ์แล้วใช้มือปาดผิวหน้าดินให้เรียบ

ใช้น้ำลูบผิวหน้าดินให้เรียบอีกครั้งหนึ่ง

นำดินวางคว่ำกับพื้นเพื่อจะนำดินเหนียวออกจากแม่พิมพ์

กดล้อยในแบบพิมพ์ออก แล้วนำแม่พิมพ์ขึ้น

ดินเหนียวที่ทำสำเร็จแล้ว ก็วางเรียงในขณะพิมพ์ดินในลักษณะแนวราบ

เรียงก้อนดินตากแดดไว้ในลักษณะที่เป็นชั้นโดยมีช่องว่างเพื่อระบายความชื้นในเนื้อดิน

เรียงก้อนดินดิบเป็นชั้นโดยมีพื้นฐานเตา ช่องใส่ไฟ และการกระจายความร้อนภายในเตา

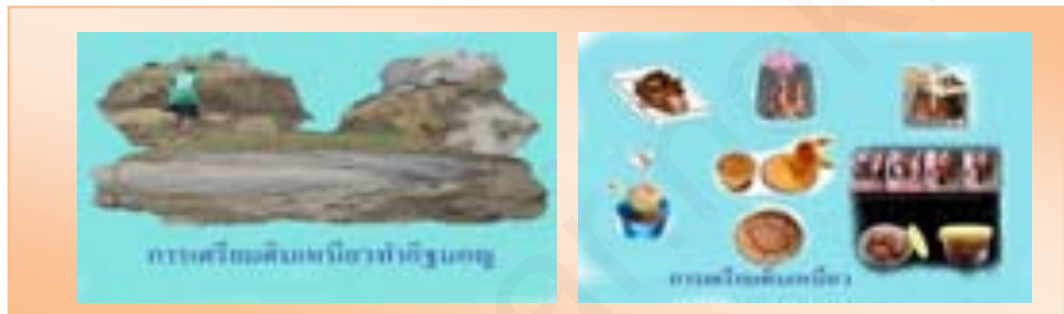

แล้วขนอิฐไปเรียงซ้อนไว้เป็นชั้น ๆ ในโรงอิฐจนเป็นกองใหญ่ ขนาดกว้าง ๑๐ เมตร ยาว ๒๐ เมตร สูง ๒ เมตร จะได้อิฐประมาณสองหมื่นแผ่นเรียกว่า หนึ่งเตา แล้วเอาโคลนผสมเกลบทาให้ทั่วเตา อย่าให้มีรูหรือร่องรอย เพื่อที่เวลาเผาจะเก็บความร้อนได้มาก จากนั้นเอาฟืนสอดตามช่องระหว่างแถวอิฐ ที่ติดกับพื้นดิน เอาไฟจุดเผา ไฟจุลกลามขึ้นไปจนถึงชั้นบนสุด ใช้เวลาเผาประมาณ ๕ - ๘ วัน ก็ไหม้หมด พอถึงวันที่สับอิฐจะเย็นลง ช่างจะรื้ออิฐด้านนอกที่ไม่สุกออก เหลือแต่อิฐสุกสีแดง

การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ประติมากรรมกับการทำอิฐมอญ

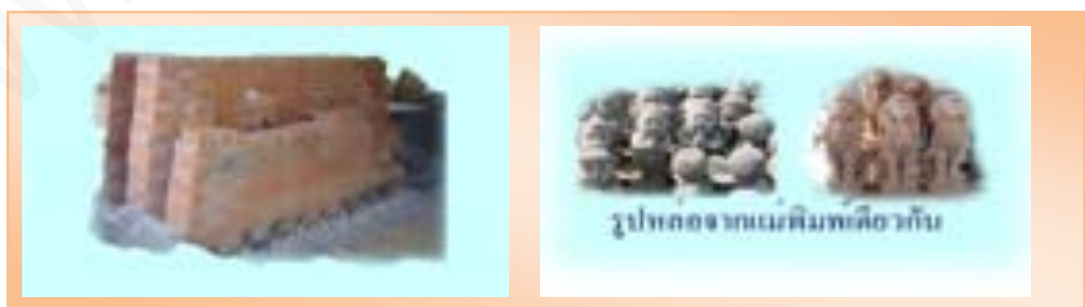
ใช้วัสดุทำงานเดียวกัน

ใช้วิธีการเตรียมดิน

ใช้แม่พิมพ์

ชิ้นงานที่เหมือนกันเป็นจำนวนมาก

ตารางแสดงการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างการทำอิฐมอญ กับงานประติมากรรม

การทำอิฐมอญ	ประติมากรรมดินเผา
1. เลือกใช้ดินเป็นวัสดุในการทำงาน	1. สามารถเลือกใช้ที่หลากหลาย เช่นดินเหนียว ซี้ผึ้ง ดินน้ำมัน
2. วิธีการเตรียมดินเหนียว เพื่อใช้งาน	2. วิธีการเตรียมดินเหนียว เพื่อใช้งาน สำหรับงานปั้น เช่นเดียวกัน
3.ใช้แม่พิมพ์สำหรับผลิตชิ้นงานเป็นอิฐมอญ	3.ใช้แม่พิมพ์สำหรับผลิตชิ้นงานประติมากรรม
4. ผลิตชิ้นงานได้เหมือนกันเป็นจำนวนมาก	4. ผลิตชิ้นงานได้เหมือนกันเป็นจำนวนมาก

การเรียนการสอนในปัจจุบันมีความก้าวหน้า ทันโลกและเหตุการณ์และเทคโนโลยีที่ก้าวล้ำไปไกล แต่การผสมผสานความรู้ ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี วิธีการดำรงชีวิต ที่สืบทอดมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน เป็นการสั่งสม การเรียนรู้ การแก้ไขปัญหา ที่ถูกต้องหรือเราเรียกว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น การปรับตัวหรือสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ก็มีการพัฒนาพื้นที่ การรักษาพื้นที่ เช่น โบราณสถาน สวนพฤกษชาติ แหล่งอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยชุมชนในท้องถิ่นให้รู้สึกว่ามีคุณค่า ต้องการอนุรักษ์ถึงชนรุ่นหลังหรือที่เรียกว่า แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น

ดังนั้นในการเรียนและการสอนวิชาประติมากรรมได้จัดกิจกรรมนำความรู้ที่อยู่ในห้องเรียนรายวิชา ศิลปะ มาผสมผสานกับแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นโดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้มีความสอดคล้อง ผสมผสานให้กลมกลืนด้านความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา การปฏิบัติงานให้เกิดทักษะในระหว่างเรียนรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่น จนเกิดจิตสำนึก ความรัก ความหวงแหนต่อศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น ซึ่งเหมาะสมต่อสภาพการเรียนรู้ในปัจจุบัน

1. จงเติมคำ หรือข้อความที่กำหนดให้ ลงในแผนมโนทัศน์ต่อไปนี้ให้ถูกต้อง

พิพิธภัณฑ์ไม้

การสานพัด

การทำร่ม

ปราสาทเมืองสิงห์

การทำเครื่องเงิน

สวนสมุนไพร

น้ำตกไทรโยค

การทำอิฐมอญ

องค์ความรู้ที่เกิดขึ้น

แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

กิจกรรมที่ 2

จงตอบคำถามต่อไปนี้ตามความคิดของนักเรียนให้ถูกต้อง

1. จงอธิบายคำว่าแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น และยกตัวอย่างประกอบ

2. จงอธิบายคำว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น และยกตัวอย่างประกอบ

3. จงอธิบายประโยชน์ที่เกิดจาก การเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น

4. จงยกตัวอย่างภูมิปัญญาในท้องถิ่นของนักเรียนที่ใช้ศิลปะในการสร้างงาน

5. จงอธิบายความสัมพันธ์การทำภูมิปัญญาและความรู้ทางด้านศิลปะพอเข้าใจ

กิจกรรมที่ 3

คำสั่ง จงลำดับขั้นตอนการทำอิฐมอญ โดยใช้หมายเลขที่กำหนดให้เรียงให้ถูกต้อง

1

2

3

4

5

6

7

8

9

หมายเลขเริ่มจาก.....

แบบทดสอบหลังเรียน

เรื่อง แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

คำสั่ง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ทับตัวอักษรหน้าคำตอบข้อที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว (10 คะแนน)

1. ข้อใดอธิบายความหมายแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นได้ดีที่สุด
 - ก. แหล่งความรู้ที่ทันสมัยในท้องถิ่น
 - ข. แหล่งที่ให้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ในการดำรงวิถีชีวิตในท้องถิ่น
 - ค. แหล่งข้อมูลความรู้เก่าที่ปรับปรุงใหม่ในท้องถิ่น
 - ง. แหล่งข้อมูลนอกชั้นเรียน
2. ข้อใดอธิบายความหมายภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ดีที่สุด
 - ก. การรวมความรู้ในท้องถิ่น
 - ข. องค์ความรู้ความสามารถประจำท้องถิ่น
 - ค. องค์ความรู้ความสามารถของชุมชนที่สั่งสมสืบทอดกันมานาน
 - ง. ความคิดหรือคำขวัญของหมู่บ้าน
3. อาชีพใดที่นักเรียนพบได้ในชุมชนของนักเรียน
 - ก. การทำเสาโรมัน
 - ข. การปั้นโอ่ง
 - ค. การทำอิฐมอญ
 - ง. การทำอิฐมอญ
4. ข้อใดไม่ใช่วิธีการสร้างงานประติมากรรม
 - ก. ช่างปั้นปูนที่วัด
 - ข. การหล่อแบบศาลพระภูมิ
 - ค. ช่างเขียนรูปฝาผนังวัดพระแท่น
 - ง. ช่างแกะสลักกลดลายประตู

5. ข้อใดเป็นโบราณสถานในชุมชนพระแท่น
- ก. เตาเผาที่หมู่บ้านหมอสอ
 - ข. ปราสาทเมืองสิงห์
 - ค. วัดพระแท่น
 - ง. สะพานข้ามแม่น้ำแคว
6. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างการทำอิฐมอญ กับงานประติมากรรม
- ก. การเลือกใช้วัสดุที่คล้ายกัน
 - ข. ต้องใช้แม่พิมพ์
 - ค. สามารถผลิตผลงานจากแม่พิมพ์
 - ง. ต้องใช้ต้นทุนการผลิตที่สูง
7. อิฐมอญบางครั้งชาวบ้านเรียกว่าอะไร
- ก. อิฐแดง
 - ข. อิฐบล็อก
 - ค. อิฐมวลเบา
 - ง. อิฐทนไฟ
8. ถ้านักเรียนจะศึกษาเครื่องใช้พื้นเมืองของพระแท่นนักเรียนจะศึกษาได้ที่
- ก. หมู่บ้านในชุมชนพระแท่น
 - ข. เทศบาลหรืออบต.พระแท่น
 - ค. พิพิธภัณฑ์วัดพระแท่น
 - ง. ห้องสารสนเทศที่โรงเรียน
9. ดินเหนียวจากแหล่งใดเหมาะสำหรับการทำอิฐมอญ
- ก. ดินจากภูเขา
 - ข. ดินจากท้องนาหรือดินเลนจากแม่น้ำ
 - ค. ดินจากการทำไร่
 - ง. ดินจากสวนผลไม้
10. ประติมากรรมใดนักเรียนคิดว่ามีคุณค่ามากที่สุด
- ก. รูปปั้นรูปโดราเอมอน
 - ข. รูปปั้นกระต่ายตุ๊กตาอมสิน
 - ค. รูปหล่อปูนปลาสเตอร์ที่มีจำหน่ายตามตลาดนัด
 - ง. รูปปั้นพระพุทธรูป

กระดาษคำตอบ แบบทดสอบก่อนเรียน

เรื่อง แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

โรงเรียน _____ ปีการศึกษา _____ วิชา _____

TABLE 1

TABLE 2

TABLE 3

TABLE 4

วันที่ _____ เวลา _____ ผู้ทำ _____

เฉลย

กิจกรรมที่ 1

1. จงเติมคำ หรือข้อความที่กำหนดให้ ลงในแผนมโนทัศน์ต่อไปนี้ให้ถูกต้อง

พิพิธภัณฑน์ไม้

การสานพัด

การทำร่ม

ปราสาทเมืองสิงห์

การทำเครื่องเงิน

สวนสมุนไพรร

น้ำตกไทรโยค

การทำอิฐมอญ

องค์ความรู้ที่เกิดขึ้น

แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

พิพิธภัณฑน์ไม้

การสานพัด

สวนสมุนไพรร

การทำร่ม

น้ำตกไทรโยค

การทำอิฐมอญ

ปราสาทเมืองสิงห์

การทำเครื่องเงิน

เฉลย

กิจกรรมที่ 2

จงตอบคำถามต่อไปนี้ตามความคิดของนักเรียนให้ถูกต้อง

1. จงอธิบายคำว่าแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น และยกตัวอย่างประกอบ

ตอบ คือแหล่งที่ให้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ในการดำรงวิถีชีวิต ในหลายๆด้านเช่นการเมือง การปกครอง ขนบธรรมเนียม ประเพณีที่สืบสานกันต่อมา เช่นห้องสมุดหมู่บ้าน โบราณสถาน พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น

2. จงอธิบายคำว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น และยกตัวอย่างประกอบ

ตอบ ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ความรู้ ความสามารถในการดำเนินชีวิตอยู่ในพื้นที่นั้น ๆ โดยใช้สติปัญญา สังสมความรู้อย่างแพร่หลาย ผสมผสานความกลมกลืนระหว่างศาสนา สภาพภูมิอากาศ สภาพแวดล้อมการประกอบ อาชีพ การทำนา ทำไร่ พิธีทางศาสนาเช่นการบวช พิธีโกนผมจุก การเป็นช่างต่างๆเช่นช่างไม้ ช่างปั้น ช่างแกะสลัก

3. จงอธิบายประโยชน์ที่เกิดจาก การเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น

ตอบ เป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์การเรียนรู้นอกห้องเรียน ให้เรียนรู้การดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าในด้านองค์ความรู้ที่สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ให้ทันต่อโลกและเหตุการณ์ .

4. จงยกตัวอย่างภูมิปัญญาในท้องถิ่นของนักเรียนที่ใช้ศิลปะในการสร้างงาน

ตอบ การใช้ความรู้ภูมิปัญญาในท้องถิ่นที่ใช้แนวทางศิลปะสร้างได้แก่ การทำศาลพระภูมิ การจักรสานไม้ไผ่ให้เป็นเครื่องใช้ประจำครัวเรือน การทำต้นไม้มัดเป็นรูปสัตว์ต่างๆ การแกะสลักไม้

5. จงอธิบายความสัมพันธ์การทำภูมิปัญญาและความรู้ทางด้านศิลปะพอเข้าใจ

ตอบ มีกระบวนการทำงานที่เหมือนกันคือ 1.การเลือกใช้วัสดุในการทำงาน 2.วิธีการเตรียมดิน

3. การใช้แม่พิมพ์ผลิตเป็นชิ้นผลงาน 4. ชิ้นงานที่เกิดขึ้นเกิดจากการผลิตที่เหมือนกัน

เฉลย

กิจกรรมที่ 3

คำสั่ง จงลำดับขั้นตอนการทำอิฐมอดู โดยใช้หมายเลขที่กำหนดให้เรียงให้ถูกต้อง

1

2

3

4

5

6

7

8

9

ตอบ หมายเลขเริ่มจาก 3 1 5 4 6 7 9 8 2

เฉลย

แบบทดสอบก่อนเรียน - หลังเรียน

ก่อนเรียน

หลังเรียน

1. ข

2. ค

3. ง

4. ค

5. ก

6. ง

7. ก

8. ค

9. ข

10. ง

1. ข

2. ง

3. ก

4. ค

5. ก

6. ง

7. ค

8. ข

9. ง

10. ก